

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА МОДЕРНОЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ ТА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан факультету історії
та міжнародних відносин
доц. Віталій АНДРЕЙКО
«30» _____ 06 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА

Рівень вищої освіти: **перший (бакалаврський)**

Галузь знань: **01 Освіта/Педагогіка**

Спеціальність: **014 Середня освіта**

Предметна спеціальність: **014.03 Середня освіта (Історія)**

Освітня програма: **Історія**

Статус освітньої компоненти: **обов'язкова**

Мова навчання: **українська**

Робоча програма «Педагогічна практика» для здобувачів **першого (бакалаврського) рівня** вищої освіти галузі знань: **01 Освіта/Педагогіка** спеціальності 014 Середня освіта предметної спеціальності **014.03 Середня освіта (Історія)** освітньої програми «Історія» факультету історії та міжнародних відносин ДВНЗ «УжНУ».

Розробник: Василь МІЩАНИН, д.і.н., доцент, професор кафедри модерної історії України та зарубіжних країн

Робочу програму розглянуто та затверджено
на засіданні кафедри модерної історії України та зарубіжних країн,

Протокол № 9 від 29 червня 2023 р.

Завідувач кафедри доц. Ігор ШНІЦЕР

Схвалено науково-методичною комісією
факультету історії та міжнародних відносин
протокол № 8 від 30 червня 2023 р.

Голова науково-методичної комісії доц. Світлана МИШКО

© Міщанин В.В., 2023 р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2023 р.

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 2024/2025 н.р. без змін; зі змінами (Додаток).
(потрібне підкреслити)

протокол № 12 від « 25 » червня 2024 р. Завідувач кафедри Гор Шенчер
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 2025 / 2026 н.р. без змін; зі змінами (Додаток).
(потрібне підкреслити)

протокол № 14 від « 26 » червня 2025 р. Завідувач кафедри Гор Шенчер
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20 / 20 н.р. без змін; зі змінами (Додаток).
(потрібне підкреслити)

протокол № від « » 20 р. Завідувач кафедри
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20 / 20 н.р. без змін; зі змінами (Додаток).
(потрібне підкреслити)

протокол № від « » 20 р. Завідувач кафедри

(підпис) (Прізвище ініціали)

(зміни в розділі 6 робочої програми)

6. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРОХОДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

За період проходження практики студенти повинні:

- відвідати нараду-інструктаж, ознайомитися із програмою та завданнями практики, вимогами щодо оформлення супровідної документації;
- скласти календарний графік проходження педагогічної практики;
- відвідати не менше 20 уроків учителя-предметника, та не менше 10 уроків з інших предметів у закріпленому класі;
- провести 8 уроків. З них 5 залікових уроків з історії України, всесвітньої історії.
- підготувати звіт про проходження практики (можна подавати окремо, або у «Щоденнику педагогічної практики»);
- заповнити «Щоденник педагогічної практики» (заповнюється керівництвом факультету, школи, вчителями-наставниками і особисто студентом-практикантом. Після закінчення практики викладачі кафедр психології та загальної педагогіки і педагогіки вищої школи виставляють оцінки за конспект одного виховного заходу та психолого-педагогічну характеристику на класний колектив. Враховуючи рекомендації шкіл, оцінки кафедр психології та загальної педагогіки та педагогіки вищої школи, а також публічний захист студентом практики виставляється залікова оцінка);
- вести робочий щоденник педагогічної практики.
- скласти розгорнуті плани-конспекти 5 залікових уроків з оцінкою та підписом вчителя-наставника.
- скласти розгорнутий план-конспект виховного заходу (Додаток А) із оцінкою та підписами класного керівника (педагога-організатора) та заступника директора з виховної роботи. План-конспект завіряється печаткою навчального закладу. Документ здається для перевірки на кафедрі загальної педагогіки та педагогіки Вищої школи ДВНЗ «УжНУ», за що викладачі кафедр виставляють оцінку в «Щоденник педагогічної практики»);
- надати протокол обговорення і аналізу одного із залікових уроків, проведених практикантом (за підписами голови і секретаря методичного об'єднання ЗЗСО);
- написати психолого-педагогічну характеристику на учнівський колектив (Додаток Б) (перевіряє керівник практики від кафедри психології ДВНЗ «УжНУ» з виставленням оцінок у «Щоденнику педагогічної практики»);
- підготувати поглиблений аналіз відвіданих 5 уроків вчителя-методиста. Схема аналізу додається (Додаток В).
- отримати характеристику дирекції школи на практиканта (затверджену директором школи або на педраді, з мокрою печаткою).
- надати копію наказу по відповідній школі про проходження практики.
- заповнити «Відомість про оплату» (стосується студентів стаціонарного відділення, які проходять практику в школах м. Ужгорода).

1. ОПИС ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 6 (кількість тижнів – 4).	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 180	4-й курс	5-й курс
	Семестр:	
	8-й	10-й
Вид підсумкового контролю: диференційований залік	Індивідуальна робота:	
	120	60
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	60	120

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Практична підготовка є обов'язковим компонентом програми підготовки фахівців із вищою освітою. Педпрактика студентів четвертого-п'ятого курсів є початковим етапом у системі практичної підготовки до роботи учителя. В цей період закладаються основи майбутньої професійної діяльності: формуються уміння, навички, акцентується увага на головних якостях особистості вчителя, педагогічних здібностях тощо. Програму педагогічної практики складено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів предметної спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія).

Метою педагогічної практики є забезпечення зв'язку між науково-теоретичною та практичною підготовкою студентів, отримання студентами початкового досвіду педагогічної діяльності, формування у них творчого дослідницького підходу до роботи педагога.

Головними **завданнями** педпрактики є: надання можливості використання отриманих у вузі знань, професійних умінь та навичок для розв'язання конкретних навчальних і виховних завдань; формування у студентів психологічної готовності до роботи у школі; ознайомлення практикантів зі змістом шкільних курсів, а також позакласних заходів; оволодіння ними сучасними методами й формами педагогічної діяльності, інноваційними технологіями навчання; виховати у студентів потребу в безперервній педагогічній самоосвіті, а також практично підготувати здобувачів вищої освіти напередодні отримання диплому з професійної кваліфікації вчитель історії.

Відповідно до **освітньої програми «Історія»**, проходження педагогічної практики сприяє формуванню у здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти таких **компетентностей**:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані практичні завдання в галузі середньої освіти, що передбачає застосування концептуальних методів освітніх наук, предметних знань, психології, теорії та методики навчання і характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в закладах середньої освіти.

Загальні компетентності:

ЗК – 2	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технології, вести здоровий спосіб життя.
ЗК – 3	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
ЗК – 4	Здатність працювати в команді.
ЗК – 7	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК – 8	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
ЗК – 10	Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

Фахові компетентності:

ФК – 1	Здатність до формування в учнів ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків.
ФК – 3	Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів.
ФК – 5	Здатність до забезпечення охорони життя й здоров'я учнів (зокрема з особливими потребами) в освітньому процесі та позаурочній діяльності.
ФК – 6	Здатність здійснювати виховання на уроках і в позакласній роботі, виконувати педагогічний супровід процесів соціалізації учнів та формування їхньої культури.
ФК – 7	Здатність до критичного аналізу, діагностики й корекції власної педагогічної діяльності, оцінки педагогічного досвіду.

Предметні компетентності:

ПК – 6	Здатність застосовувати системні знання з історії та методики навчання історії у викладанні предмета в базовій середній школі, здійснювати структурування навчального матеріалу.
--------	--

3.ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ПРОХОДЖЕННЯ ПЕДПРАКТИКИ

Передумовами проходження **педагогічної практики** (ОК 43) є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП) «Історія»:

ОК 06. Інновації в освіті

ОК 07. Вступ до спеціальності.

ОК 13. Основи педагогічної майстерності.

ОК 17. Педагогіка.

ОК 22. Психологія (у т.ч. вікова).

ОК 31. Методика викладання історії у школі.

ОК 32. Методика позакласної та позашкільної роботи вчителя.

ОК 41. Педагогічна пропедевтична практика.

ОК 42. Психолого-педагогічна практика (2 тижні).

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до **освітньої програми «Історія»**, проходження здобувачами вищої освіти педпрактики повинно забезпечити досягнення таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Планує й здійснює освітній процес з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей здобувачів загальної середньої освіти, фахової передвищої освіти, забезпечує розвиток пізнавальної діяльності здобувачів, здійснює мотивацію до навчання, застосовує диференціацію навчання.	ПРН – 2
Знає та розуміє принципи, форми, сучасні методи, методичні прийоми навчання предмета в закладах загальної середньої освіти та фахової передвищої освіти	ПРН – 3
Уміє застосовувати міжнародні та національні стандарти і практики в професійній діяльності.	ПРН – 7
Володіє формами та методами виховання учнів на уроках і в позакласній роботі, уміє відстежувати динаміку особистісного розвитку дитини.	ПРН – 9
Здатний цінувати розмаїття та мультикультурність, керуватися в педагогічній діяльності етичними нормами, принципами толерантності, діалогу й співробітництва, проектувати психологічно безпечне й комфортне освітнє середовище у закладах загальної середньої освіти, враховуючи особливості національних спільнот.	ПРН – 11
Уміє організувати освітній простір із дотриманням принципів універсального дизайну, безпечно проектує навчальний простір у закладах загальної середньої освіти, фахової передвищої освіти спільно зі здобувачами з урахуванням їхніх вікових особливостей, інтересів і потреб.	ПРН – 13
Знаходить оригінальні рішення, спрямовані на розв'язання педагогічних завдань у закладах середньої освіти.	ПРН – 16

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами вищої освіти після опанування проходження **педагогічної практики**:

Очікувані результати навчання	Шифр ПРН
Вміння використовувати новітні досягнення історичної та педагогічної науки, концепцій розвитку освіти і педагогіки, методологію відповідних досліджень. Доступно і аргументовано застосовувати на практиці знання, здобуті під час вивчення навчальних дисциплін, методики їх викладання.	ПРН – 3 ПРН – 7
Вміння здійснювати системний аналіз педагогічних систем, процесів та ситуацій, вивчати передовий педагогічний досвід, впровадження досягнень вітчизняної й зарубіжної науки, зокрема, здійснювати комплексне вивчення системи освітньої роботи школи, особистості учня; вміти аналізувати процес і результати навчально пізнавальної діяльності учнів та освітньої роботи вчителів історії, колег студентів, так і своєї власної роботи; проводити психолого-педагогічні спостереження за учнями класу, виявляти їхні вікові, індивідуальні особливості, рівень розвитку, рівень вихованості, умови їхнього життя і навчання, складати характеристику на учня.	ПРН – 2 ПРН – 3 ПРН – 9 ПРН – 13
Вміння фахово здійснювати педагогічну діяльність у навчальних закладах, володіння формами і методами та інноваційними освітніми технологіями навчання учнів, зокрема, володіти методичними прийомами ведення уроку, активізувати пізнавальну діяльність учнів під час уроку, розвивати інтерес до навчання; соціальні, комунікативні, інформаційні компетентності учнів; образно і доступно, з урахуванням вікових особливостей учнів викладати	ПРН – 7 ПРН – 9 ПРН – 11

історичний матеріал, робити висновки й узагальнення, які підводять учнів до правильного розуміння історичних тенденцій та закономірностей, сприяти розвитку громадської активності учнів, їхньої правової культури; вести виховну роботу на уроці і в позаурочний час, виховувати в учнів любов до рідної землі, до її героїчного минулого, формувати в учнів загальнолюдські та християнські цінності; організовувати й проводити різноманітні види й форми позакласної та красзнавчої роботи з учнями, керувати гуртком, організовувати й проводити екскурсії, тематичні вечори, групові та індивідуальні консультації з учнями тощо; виготовляти наочні засоби навчання до уроків, зокрема, мультимедійні презентації; отримати первинні вміння самостійно готувати і проводити уроки з історії в 5-11(12) класах закладах загальної середньої освіти.	
Вірно оцінювати й адекватно реагувати на різноманітні педагогічні ситуації, що виникають під час взаємодії з учнями. Визначати і розв'язувати конкретні навчально-виховні завдання, виходячи із загальної мети навчання та виховання, з урахуванням індивідуальних, вікових відмінностей, соціально-психологічних особливостей учнівського колективу.	ПР – 2 ПР – 3 ПР – 16
Правильно обирати методи та прийоми для розв'язання конкретних освітніх завдань; доступно і професійно пояснювати учням пропонований історичний матеріал.	ПР – 2 ПР – 3
Здійснювати адаптацію та модифікацію новітніх методичних прийомів і розробок, напрацьованих у методиці викладання історії; оптимально застосовувати на уроках сучасні технічні засоби навчання; проводити наукову та науково-методичну роботу.	ПР – 2 ПР – 3 ПР – 7
Вміння спрямовувати власний професійний та кар'єрний розвиток, здійснювати самопрезентацію, формувати власний стиль педагогічної діяльності, формувати навички ведення документації.	ПР – 3 ПР – 7 ПР – 16

5. БАЗИ ПРАКТИКИ

У відповідності до Положення про практику студентів ДВНЗ «Ужгородський національний університет» педагогічна практика студентів університету проводиться на базах практики, діяльність яких відповідає спеціальності студентів та може забезпечити усі необхідні умови для виконання студентом програми педагогічної практики.

Для здобувачів бакалаврського рівня вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта предметної спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія) педагогічна практика проводиться на базі закладів загальної середньої освіти міст і сіл Закарпатської області та інших областей України. Здобувачі вищої освіти можуть самостійно з дозволу керівника практики від факультету історії та міжнародних відносин і за погодженням завідувача кафедрою підбирати для себе місце проходження практики і пропонувати його як базу практики за умови підписання короткострокового договору між університетом та відповідним освітнім закладом терміном на 4 тижні.

Бази практик в особі їх керівників разом з представниками університету несуть відповідальність за організацію, якість і результати практики студентів. Студенти денної форми навчання направляються на практику наказом ректора університету, студенти заочної форми навчання – розпорядженням декана факультету.

Відповідальність за організацію, проведення і контроль практики покладається на першого проректора університету. Навчально-методичне керівництво і виконання програми практики забезпечує кафедра модерної історії України та зарубіжних країн, кафедра загальної педагогіки та педагогіка вищої школи та кафедра психології ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

6. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРОХОДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

(ЗМІНИ див. дод.1)

За період проходження практики студенти повинні:

- відвідати нараду-інструктаж, ознайомитися із програмою та завданнями практики, вимогами щодо оформлення супровідної документації;
- скласти календарний графік проходження педагогічної практики;
- відвідати не менше 20 уроків учителя-предметника, та не менше 20 уроків з інших предметів у закріпленому класі;
- провести 8 уроків. З них 5 залікових уроків.
- підготувати звіт про проходження практики (можна подавати окремо, або у «Щоденнику педагогічної практики»);
- заповнити «Щоденник педагогічної практики» (заповнюється керівництвом факультету, школи, вчителями-наставниками і особисто студентом-практикантом. Після закінчення практики викладачі кафедр психології та загальної педагогіки і педагогіки вищої школи виставляють оцінки за конспект одного виховного заходу та психолого-педагогічну характеристику на класний колектив. Враховуючи рекомендації шкіл, оцінки кафедр психології та загальної педагогіки та педагогіки вищої школи, а також публічний захист студентом практики виставляється залікова оцінка);
- вести робочий щоденник педагогічної практики.
- скласти розгорнуті плани-конспекти 5 залікових уроків з оцінкою та підписом вчителя-наставника.
- скласти розгорнутий план-конспект виховного заходу (Додаток А) із оцінкою та підписами класного керівника (педагога-організатора) та заступника директора з виховної роботи. План-конспект завіряється печаткою навчального закладу. Документ здається для перевірки на кафедрі загальної педагогіки та педагогіки Вищої школи ДВНЗ «УжНУ», за що викладачі кафедр виставляють оцінку в «Щоденник педагогічної практики»);
- надати протокол обговорення і аналізу одного із залікових уроків, проведених практикантом (за підписами голови і секретаря методичного об'єднання ЗЗСО);
- написати психолого-педагогічну характеристику на учнівський колектив (Додаток Б) (перевіряє керівник практики від кафедри психології ДВНЗ «УжНУ» з виставленням оцінок у «Щоденнику педагогічної практики»);
- підготувати поглиблений аналіз відвіданих 5 уроків вчителя-методиста. Схема аналізу додається (Додаток В).
- отримати характеристику дирекції школи на практиканта (затверджену директором школи або на педраді, з мокрою печаткою).
- надати копію наказу по відповідній школі про проходження практики.
- заповнити «Відомість про оплату» (стосується студентів стаціонарного відділення, які проходять практику в школах м. Ужгорода).

7. ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНЕ ПЛАНУВАННЯ НА ПЕРІОД ПРОВЕДЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

№ з/п	Вид та зміст роботи	Період виконання завдання
1	Відвідування цільової наради-інструктажу	1-й тиждень
2	Відвідування занять	1-2-й тиждень
3	Проведення занять	2-4-й тиждень
4	Відвідування занять, які проводять інші практиканти	3-й тиждень
5	Підготовка психолого-педагогічної учнівського колективу	2-4-й тиждень
6	Проведення виховного заходу	1-4-й тиждень
7	Підготовка звіту та іншої документації	4-й тиждень
8	Захист практики	4-й тиждень
	Загальна тривалість практики	4 тижні

8. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА КЕРІВНИЦТВО ПЕДАГОГІЧНОЮ ПРАКТИКОЮ

Відповідальність за організацію практики в цілому по університету та контроль за її проведенням покладається на керівника виробничої практики університету, який підпорядковується начальнику навчально-методичного відділу. До керівництва практикою здобувачів вищої освіти залучаються досвідчені науково-педагогічні працівники кафедри модерної історії України та зарубіжних країн, кафедри загальної педагогіки та педагогіки Вищої школи та кафедри психології.

Перед початком практики керівник оформляє направлення на практику, у якому зазначається номер наказу ректора (розпорядження декана – для заочного відділення) та дата його затвердження, прізвище практиканта, назва бази практики (кафедри та факультету), календарний термін тривалості практики, зазначаються прізвища керівників практики від кафедри модерної історії України та зарубіжних країн, від кафедри загальної педагогіки та педагогіки Вищої школи та кафедри педагогіки (для денної форми навчання). Направлення підписує декан або заступник декана факультету. Також перед початком практики той, хто підписав направлення, перевіряє готовність баз практики та здійснює всі необхідні заходи для проведення практики на належному рівні.

Перед початком практики (або в перший день практики) керівник забезпечує проведення всіх організаційних заходів, зокрема:

- проводить цільовий інструктаж з техніки безпеки та охорони праці;
- видає студентам пакет усіх необхідних документів;
- роз'яснює порядок ведення щоденника практики;
- знайомить студентів із вимогами щодо оформлення документації та звіту про проходження практики.

Одночасно з керівником практики від кафедри факультету інструктаж для студентів денної форми навчання проводять керівники від кафедри загальної педагогіки та педагогіки Вищої школи та від кафедри психології.

Під час практики керівник (керівники) відвідує та аналізує ті заняття та заходи, які проводять практиканти. Також до оцінки якості роботи студентів-практикантів залучаються й викладачі факультету.

Керівник практики у складі комісії приймає у студентів залік (диференційований залік) та по закінченню практики подає звіт про її проведення.

9. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ. ЗАХИСТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Загальні вимоги щодо оформлення звіту.

Звітна документація оформляється студентом за відповідною формою на останньому (4-му) тижні проходження педагогічної практики. У Звіті мають бути відображені наступні компоненти:

- місце та термін проходження практики;
- календарний графік запланованих робіт;
- опис виконаної роботи (відвідування наради-інструктажу, кількість та дати відвіданих занять викладачів, кількість та дати відвіданих занять інших практикантів, дати проведення практикантом занять тощо);
- аналіз навичок та вмій викладачів, які варто запозичити;
- аналіз вмій та навичок інших практикантів, які варто запозичити;
- перелік методичних прийомів та методик, які були використані під час проведення практикантами занять;
- перелік труднощів, з якими стикнувся практикант та можливих шляхів їх подолання;
- оцінка власного досвіду організації виховної роботи зі студентами;
- оцінка набутого досвіду студентом-практикантом від викладачів кафедри, заняття яких відвідувалися (проводилися з навчальної дисципліни відповідного викладача) чи куратора академічної групи.

Порядок захисту педагогічної практики.

Допуск до захисту педагогічної практики можливий за умови виконання студентами-практикантами усіх поставлених завдань. Після закінчення терміну практики студенти звітують про виконання програми та завдань. Характерна форма звітності за практику – це подання письмового звіту, підписаного і оціненого безпосередньо керівником від бази практики (відповідної кафедри). Письмовий звіт разом із щоденником та іншими документами з педагогічної практики студент подає керівнику практики від кафедри. Звіт повинен містити відомості про виконання студентом усіх розділів програми практики.

Звіт з практики захищається студентом усно (з диференційованою оцінкою) при комісії, призначеній завідувачем відповідної кафедри або деканом факультету історії та міжнародних відносин. До складу комісії повинні входити керівники практики від кафедри та факультету.

Комісія приймає залік у студентів в останні дні проходження педагогічної практики, або перший тиждень по її завершенні.

Оцінка за практику вноситься у відомість обліку успішності, індивідуальний навчальний план або залікову книжку студента за підписом групового керівника практики. Оцінка за практику враховується стипендіальною комісією при призначенні стипендії.

Здобувачам вищої освіти, які не виконали програму практики з поважних причин, може бути надано право проходження практики за індивідуальним графіком. Студенти, які не виконали програму практики з неповажних причин, отримали незадовільну оцінку і не ліквідували академічну заборгованість у встановлений термін – відраховуються з університету.

В кінці кожного навчального року факультетські керівники практики подають керівнику виробничої практики університету узагальнений звіт про проходження практики студентами факультету. Підсумки практики обговорюються на засіданні кафедри модерної історії України та зарубіжних країн, вченої ради факультету історії та міжнародних відносин.

10. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Диференційований залік з практики приймається у формі звітної конференції комісією викладачів кафедри модерної історії України та зарубіжних країн, кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи, та кафедри психології.

Загальне оцінювання результатів проходження практики, виконання індивідуальних завдань, оформлення та захист звітів здійснюється за кредитно-трансферною системою, згідно якої максимальний рейтинг кожного здобувача складається з оцінювання в балах за всіма критеріями, що виставляються під час захисту і переводиться в оцінку за схемою:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Для визначення рівня оволодіння здобувачами навчальним матеріалом та оцінювання їх академічних досягнень викладачі користуються узагальненими критеріями оцінювання:

90-100 балів A	Здобувач вільно володіє навчально-практичним матеріалом, успішно розв'язує завдання у стандартно-виробничих ситуаціях, виявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань
82-89 балів B	Здобувач володіє навчально-практичним матеріалом у межах програми навчально-виробничої практики, проте у виконанні стандартно-виробничих завдань допускає неточності
74-81 балів C	Здобувач володіє певним обсягом навчально-практичного матеріалу, здатний його реалізувати, проте допускає суттєві неточності в стандартно-виробничих ситуаціях
64-73 балів D 60-63 балів E	Здобувач володіє навчально-практичним матеріалом на репродуктивному рівні або володіє частиною навчально-практичного матеріалу, уміє використовувати одержані знання і уміння, проте допускає окремі помилки в стандартно-виробничих ситуаціях
35-59 балів FX	Здобувач володіє навчально-практичним матеріалом поверхнево й фрагментарно
0-34 балів F	Здобувач не володіє навчально-практичним матеріалом

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти:

№п/п	Вид роботи	Бали
1	Щоденник практики	1-10
2	Звіт про проведену роботу	1-10
3	Психолого-педагогічна характеристика учнівського колективу	1-10
4	Виховна година (виховний захід)	1-10
5	Оцінка проходження практики від ЗЗСО	1-40
6	Захист практики на підсумковій конференції	1-20
7	Разом	1-100

11. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

- Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія : підручник. Київ : Либідь, 2014. 560 с.
- Артемова Л. Педагогіка і методика вищої школи. Київ: Кондор, 2008. 272 с.
- Барабаш В.П. З досвіду організації і проведення педагогічної практики студентів. *Вища і середня педагогічна освіта*. 2009. Вип. 2. С. 45-49.
- Білецька І. О. Методи і засоби особистісно орієнтованого виховання : навчально-методичний посібник. Умань: СПД Жовтий, 2009. 148 с.
- Галузяк В.М. Діагностичний інструментарій класного керівника. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2013. 304 с.
- Головенкін, В. П. Педагогіка вищої школи: підручник; КПП ім. Ігоря Сікорського. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2019. 290 с.
- Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / автор-укладач Н.П. Новолокова. Харків: Вид. група «Основа», 2011. 176 с.
- Жилінська О. Методичні аспекти впровадження асистенської практики у програмі підготовки магістрів. *Вища школа*. 2014. № 2-3. С. 42-45.
- Каплінський В.В. 100 складних ситуацій на уроках та поза уроками: шукаємо рішення : навч. посіб. для майбут. вчителів. 6-е вид. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. 80 с.
- Кіт Г.Г. Педагогічна практика : навч.-метод. посібник для студентів педагогічних закладів освіти (спеціальність: початкове навчання). Вінниця, 2009. 102 с.
- Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. 2-ге вид. Київ: Знання, 2011. 486 с.
- Левітас Ф.Л., Салата О.О. Методика викладання історії. Посібник учителя. Харків: Основа, 2006. 94 с.
- Левітас Ф.Л., Салата О.О. Методика викладання історії. Практикум для вчителя. Харків: Основа, 2007. 109 с.
- Мирончук Н.М. Методичні основи організації педагогічної практики студентів закладу вищої освіти: метод. посібн. Житомир, 2017. 52 с.
- Пащенко М. І. Навчально-виховна практика студентів педагогічного університету : навч. посіб. Умань : Жовтий О. О. [вид.], 2013. 258 с.
- Терно С.О. Педагогічна практика (посібник для студентів історичного факультету): Навчально-методичний посібник. Запоріжжя: ЗНУ, 2006. 32 с.
- Терно С.О. Педагогічна практика (методичні рекомендації для здобувачів рівня вищої освіти бакалавр спеціальності "історія та археологія"): методичні рекомендації. Запоріжжя: ЗНУ, 2019. 24 с.
- Педагогічна практика: організація, підготовка, проведення [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. спеціальності 151 «Автоматизація та комп'ютерноінтегровані технології» / КПП ім. Ігоря Сікорського ; уклад.: А.Г. Протасов, Г.А. Богдан. – Електронні текстові дані (1 файл: X,XX Мбайт). Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського,

2021. 41 с.

- Пометун О., Фрейман Г. Методика навчання історії в школі. Київ: Генеза, 2006.
- Сметанський М.І. Навчально-виховна практика студентів педагогічного університету: Методичні рекомендації. Вінниця, 2014. 48 с.
- Хомич Л. Сучасні види педагогічних практик. Шлях освіти. 2014. № 4. С. 4-8.

Додаткова література:

- Аврамчук Л. Формування активної пізнавальної діяльності студентів. *Педагогіка і психологія*. 1997. № 3. С. 122-126.
- Блінова О. Відкритість як мотиваційна готовність майбутнього вчителя до педагогічного спілкування. *Педагогіка і психологія*. 2002. № 1/2. С. 97-103.
- Богданова І. М. Технології в освіті: теоретико-методологічний аспект: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.]. Одеса: «ТЕС», 1999. 146 с.
- Данилець Ю., Мішанин В. Методика викладання історії: навчально-методичні рекомендації з вивчення курсу (згідно вимог кредитно-модульної системи). Ужгород, 2009. 48 с.
- Загальнопедагогічна підготовка вчителя : історія, сучасний стан, перспективи / А.М. Бойко, Н.М. Дем'яненко. К. : ІСДО, 1996. 217 с.
- Іващенко В.Ю. Робоча програма навчальної дисципліни. Педагогічна практика. Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна. Кафедра історіографії, джерелознавства та археології. Харків, 2021. 11 с.
- Козій М. Психолого-педагогічні умови удосконалення педагогічної практики студентів: метод. посіб. К. : Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, 2001. 141 с.
- Кравець Л. Педагогічна практика як чинник професійного становлення майбутнього вчителя. *Педагогічні науки*. 2012. Вип. 55. С. 80-86.
- Методичні рекомендації до проведення педагогічної практики напряму підготовки 5.01010201 «Початкова освіта» / Упорядники Л.М. Прокопів, С.Ю. Довбенко, О.М. Сидорук; відповідальний за випуск Ю.М. Москаленко, Івано-Франківський коледж ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. Івано-Франківськ, 2015. 224 с.
- Мішанин В.В. Методичні рекомендації та робоча програма з педагогічної практики для студентів історичного факультету. Ужгород: УжНУ, 2008. 42 с.
- Опачко М.В. Матеріали педагогічної практики (психолого-педагогічний аспект) Методичний посібник. Ужгород: УжНУ, 2020. 54 с.
- Педагогіка вищої школи. Навчально-методичний посібник / Автори-упорядники М.В. Опачко. Г.М. Розлуцька; за ред. Г.М. Розлуцької. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерлда», 2012. – 132 с.
- Староста В.І. Екологія: педагогічна практика: Навчальний посібник / В.І. Староста, С.В. Галла-Бобик. За ред. В.І. Старости. Ужгород: УжНУ «Говерла», 2008. 104 с.
- Староста В.І. Педагогічна практика з хімії/екології у середніх та вищих навчальних закладах: навч.-метод. посіб. / В.І. Староста, В.М. Сомов, Ж.О. Кормош, О.В. Химинець. Волинський національний ун-т ім. Лесі Українки. Вид. 2-ге, доп. Луцьк: РВВ «Вежа» Волинського національного університету ім. Лесі Українки, 2008. С. 188–192. Рекомендовано МОН України як навчально-методичний посібник для вищих навчальних закладів. ISBN 978-966-600-365-5.
- Шумицька Г.В., Альбрехт А.Ю., Кіндюх Т.С. Основи наукових досліджень у школі нового типу: Навчально-методичний посібник. Ужгород: ЗІППО, 2005. 118 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет:

- Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О.Сухомлинського. URL: <https://dnpb.gov.ua>.
- Е-навчання в УжНУ: наукова бібліотека (<http://www.lib.uzhnu.edu.ua/>), е-репозитарій (<https://www.uzhnu.edu.ua/uk/cat/university-it/dspace>), сайт е-навчання (<https://elearn.uzhnu.edu.ua/>) тощо).
- Краще разом. Що таке педагогіка партнерства і навіщо вона в НУШ. URL: <https://nus.org.ua/articles/pedagogika-partnerstva-shho-tse-take-ta-yak-zrozumity-chy-vona-ye-u-shkoli/>.
- Метод проектів – ефективна технологія навчання. URL: <http://osvita.ua/school/method/technol/1415/>.
- Мультимедійні технології. URL: <http://schoolplusnet.com/art/Metodika-vikoristannyamultimeda-tehnologj-na-urots/>.
- Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <https://nbuv.gov.ua>.
- Освіта і Наука. URL: <https://www.oin.com.ua/category/education/>.
- Освіта України. URL: <http://osvita-ukrainy.com.ua>.
- Офіційний сайт Інституту історії України НАН України. URL: <http://history.org.ua/uk>.
- Офіційний сайт Інституту педагогіки НАПН України. URL: <https://undip.org.ua>.
- Офіційний сайт Міністерства освіти, науки, молоді та спорту України. URL: <http://www.mon.gov.ua>.
- Положення про організацію освітнього процесу в Державному вищому навчального закладу «Ужгородський національний університет». URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/31357>.
- Положення про практику студентів Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет». URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/en/infocentre/get/11775>.

ДОДАТКИ

Додаток А

Схема методичної розробки виховної справи

Виховну справу проведено студентом-практикантом 4 курсу
факультету історії та міжнародних відносин

(прізвище, ім'я, по-батькові)

в класі ЗОШ

« » 20...р.

I. Загальна характеристика виховної справи.

1. Форма проведення (класна година, бесіда, диспут, екскурсія тощо).
2. Тема виховної справи.
3. Місце проведення і тривалість.
4. Обґрунтування необхідності проведення, виходячи з особливостей віку, зацікавленості учнів, рівня їх розвитку та вихованості, можливостей студента-практиканта, умов роботи.
5. Виховна мета.
6. Оформлення виховної справи (об'яви, відповідне оформлення приміщення тощо).
7. Обладнання (ТЗН, наочність).
8. Методичне оснащення (використана література, методичні розробки тощо).

II. План підготовки виховної справи.

1. Попередні бесіди з класним керівником, педагогом організатором, заступником директора школи з виховної роботи.
2. Виявлення інтересу та можливостей класу, визначення теми та форми проведення.
3. Створення активу учнів по підготовці та проведенню виховної справи.
4. Допомога активу учнів у розподілі доручень та визначенні напрямків підготовки (підбір матеріалів, складання сценарію, оформлення, обладнання, репетиції тощо).
5. Оформлення сценарію виховної справи.

III. План та сценарій виховної справи.

IV. Аналіз проведеної виховної справи.

Аналіз досягнення цілей за такими критеріями:

- рівень зацікавленості учнів проведеною виховною справою;
- рівень і характер активності, відповідальності і самостійності учнів в процесі підготовки та проведення;
- рівень емоційного впливу виховної справи;
- адекватність форми, змісту та методів, що використовувались при проведенні справи цілям та завданням, що були поставлені;
- рівень емоційного настрою та психологічні особливості студента-практиканта до проведення наміченої виховної справи;

Аналіз упущень, недоліків, їх причини та шляхи усунення в подальшій роботі.

Методична розробка візується класним керівником.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА

УЧНІВСЬКОГО КОЛЕКТИВУ

_____ класу _____ школи _____ навчальний рік

проведено студентом-практикантом 4 курсу

_____ факультету історії та міжнародних відносин _____

(прізвище, ім'я, по-батькові)

1. Загальні відомості про школу, в склад якої входить класний колектив. Назва школи, її місце знаходження, природні умови, територія і її гігієна, естетичний вигляд. Санітарно-гігієнічне становище школи і класу. Характеристика школи, як колективу, соціальні контакти загальношкільного колективу (зв'язок сім'ї і школи, вплив суспільства на життя шкільного колективу) шефські зв'язки, вплив школи на життя села, мікрорайону, міста, вплив загальношкільного колективу на формування класного колективу.

2. Офіційна структура колективу. Склад класу, кількість учнів, стать, віковий період. Скільки часу клас існує в даному складі. Які пройшли в даному складі класу зміни, соціальне положення батьків, їх авторитет і вплив на життя класного колективу. Система традицій. Найбільш помітна традиція (як впливає на психологію учня, класу).

3. Характеристика класу як колективу. Вияв колективізму в поведінці учнів у всіх видах діяльності: навчанні, грі, в праці. Вміння працювати колективно і підкорятись інтересам колективу. Вміння учнів самоорганізовуватися на виконання колективних справ, розподіляти обов'язки і контролювати їх виконання, взаємодопомога і вимогливість в колективі класу. Згуртованість і організованість класу в боротьбі за глибокі знання і високу дисциплінованість. Наявність в учнів почуття честі класу. Традиції класу.

Зміст неофіційної (фактичної) думки, яка підбадьорює чи не підбадьорює членів колективу. Відповідність неофіційної колективної думки офіційній.

Громадська зрілість колективу, його життєва позиція: переконання, ідеали, інтерес до суспільно-політичного життя, пізнавальні інтереси, естетичні. Чи спостерігається розрив між біологічною зрілістю учнів-старшокласників та їх громадською зрілістю? Кому і як наслідують учні? Чи є змагання в класі?

4. Особливості взаємовідносин в класному колективі. Прояв критики і самокритики в класі. Боротьба за честь класу. Роль активу класу в згуртованості класного колективу, його допомога вчителям, класному керівнику в навчанні і позакласній роботі. Загальні інтереси учнів як фактор згуртованості колективу. Товариство і дружба в класі. Дружба дівчат і хлопців (в чому вона виражається). Наявність груп і мотиви їх появи. Який принцип об'єднання учнів в малі групи. Які взаємовідносини між групами в колективі? Негативні соціальні-психологічні прояви в класному колективі (списування, підказування, заздрість, дезінформація, насмішки, цинізм). Чи забезпечує колектив кожному учневі морально-психологічний захист (задоволення колективом за його успіхи, захист особистості КОЖНОГО члена колективу, розвиток морально-вольової сфери і здібностей кожного учня).

5. Загальна характеристика навчальної діяльності (чи є вона ведучою? Якщо ні, то яка ведуча?) Характеристика успішності з окремих предметів. Боротьба класу за підвищення успішності, взаємодопомога. В чому вона виражається?

Робота вчителя і активу класу по попередженню другорічників. Улюблені навчальні предмети в класі. Клас на уроках різних вчителів. Невстигаючі учні, з яких предметів. Відмінники в класі, їх вплив на клас. Відношення до відмінників в класі. Домінуючі

мотиви навчальної діяльності учнів (інтерес в знань взагалі, бажання проявити себе до професії, намагання виконати обов'язок перед Батьківщиною). Відношення колективу і окремих учнів до оцінки знань. Вміння і навички працювати самостійно. В чому це виражається?

6. Участь колективу в позакласній та позашкільній роботі.

Місце і роль класного колективу в житті школи. Участь класу в заходах загальношкільного характеру. Міжколективні зв'язки класу в школі і поза школою.

7. Стан дисципліни в класі. Загальний рівень дисципліни. Дисципліна на уроках. Якими методами підтримується дисципліна. Негативний вплив окремих учнів і груп на поведінку колективу. Хто і чому порушує дисципліну, якою причиною це пояснюється. Типові особливості окремих учнів як членів колективу, їх відношення до товаришів і колективу в цілому. Соціальні ролі учнів в класі. Активісти, лідери класу. Чи є дезорганізатори, хто і чого знаходиться під їх впливом. Негативні риси характеру учнів, як членів колективу: індивідуалізм, егоїзм, заздрість. Причини, які обумовлюють негативні особливості поведінки, характеру школяра, шляхи попередження і ліквідації негативних дій і вчинків учнів, перевиховання негативних рис характеру і закріплення позитивних.

8. Вікові особливості учнів даного колективу. Указати, які психологічні прояви учнів ви відносите до вікових особливостей. Порівняти клас, в якому ви проходили практику в минулому році з цим колективом.

9. Вплив батьків і суспільства на формування учнівського колективу.

Детальний аналіз міжколективних зв'язків поза школою. В чому вона виражається? Як вона впливає на життя класного колективу? Яка робота проведена студентом-практикантом в класі, з метою підвищення громадської активності учнів.

ВИСНОВКИ: Конкретні заходи, які потрібно здійснити школою, учителями класу, класним керівником, учнівськими організаціями, сім'єю відносно покращення мікроклімату в колективі, його згуртованості і розвитку.

**Аналіз уроку
(орієнтовна структура)**

I. Наукова обґрунтованість уроку

(актуальність, педагогічно-виховні моменти, які нові навички будуть набуті).

II. Методика проведення уроку (дидактичні вимоги до уроку):

- Реалізація мети уроку.
- Правильність планування уроку.
- Володіння навчальним матеріалом вчителем.
- Логічність та послідовність викладу матеріалу.
- Використання наочних посібників та техзасобів.
- Педагогічний такт учителя.
- Педагогічні вимоги до учнів.
- Мова вчителя, дикція.
- Зв'язок навчання і виховання.
- Знання учнів та рівень зворотнього зв'язку упродовж уроку.
- Засоби стимулювання пізнавальної діяльності.
- Активність учнів на уроці, індивідуальний підхід до них.
- Висновок.
- Домашнє завдання.

III. Загальне враження від уроку

- Позитивні і негативні моменти уроку.
- Чи досягнута мета уроку?
- Чи зрозуміли учні матеріал?